

ЖИВИЛЬНЕ ДЖЕРЕЛЬЦЕ УНІВЕРСИТЕТУ

(віхи історії, розвиток та сьогодення НТБ НАУ)

«Бібліотека є сдиною

надією та невмирущою

пам'яттю людського роду»

А.Шопенгауер

Бібліотека... Древня і вічно юна оселя людського розуму. Все життя Всесвіту: знання, що тисячоліттями накопичувало людство, допитливий науковий пошук, насолодження прекрасним, радості і страждання сотень поколінь – все зосереджено в магнічному кристалі, що називається бібліотекою.

У всі часи і по всьому світу правителі країн прекрасно розуміли значення бібліотек, цих сховищ скарбів світової думки.

Науково-технічна бібліотека НАУ

Гортаючи сторінки історії, ми можемо сказати, що бібліотека завжди відчувала серйозну увагу з боку керівництва університету. Навіть у роки воєнного лихоліття, коли бібліотека втрачала майже всі свої фонди, ректорат серед першочергових завдань визначив заходи щодо поповнення книгозбірні. І Київський інститут цивільного повітряного флоту в 1947/1948 навчальному році уже мав свою відроджену бібліотеку.

Перетворення у 50-ті роки ХХ ст. інституту в науковий центр, у якому працювали відомі вчені, проводилися наукові дослідження, відкрилася аспірантура, - вимагало від бібліотеки удосконалення всіх напрямків діяльності, особливо інформаційної. У 1961 році був створений довідково-бібліографічний відділ, який почав розвивати різні форми інформаційної роботи – складання бібліографічних покажчиків, списків нових надходжень, виконання довідок, формування пошукового апарату. Сьогодні цей підрозділ бібліотеки йде в авангарді комп'ютерних інновацій і ефективно використовує новітні технології для інформаційного забезпечення науковців і студентів.

У 1969 році в новозбудованому навчальному корпусі №4 було виділено приміщення для читального залу бібліотеки на 240 місць, який був розташований «на перехресті всіх доріг» і щодня до 22-ї години заповнений студентами. І навіть тоді, коли було побудоване нове приміщення бібліотеки, де вільно розмістилися фонди і всі підрозділи, читальний зал у корпусі №4 традиційно комплектувався навчальними, довідковими і періодичними виданнями за тематикою всіх факультетів, що оточували цей бібліотечний осередок.

Звичайно, історію роблять люди і слід віддати належне першому повноцінному директору бібліотеки Георгію Олександровичу Свєтратову – висококласному бібліотечному спеціалісту, який, попри надзвичайні труднощі і нестатки, вважав за честь створення Науково-технічної бібліотеки.

Починаючи з 50-х, багато років улюбленою читачів та надійною помічницею директора була Ольга Дмитрівна Семак.

У 60-і роки до бібліотеки влилися ентузіасти бібліотечної справи, які віддали їй самовіддану працю і свої душі. Серед них були Цюкан В.А., Гончарова А.П., Заїка Т.І., Ланецька Л.З., Ковернікова Н.М., Лукінова З.П., Парашенко О.В., Семенова М.Ф., Діденко В.С., Хмель М.Л., Геєр Н.І. та інші.

Освоєння у середині 70-х років нового бібліотечного приміщення співпало з процесом створення відділу науково-технічної літератури. У цей час колектив бібліотеки поповнило когорта талановитих молодих кадрів, переважна більшість яких працює в бібліотеці досьогодні.

Прізвища цих, відданих улюбленій справі людей, відомих університетському загалу. Серед них – завідувач читального залу для професорсько-викладацького складу Шпанюк С.А., завідувачі відділів -Гриднева Н.В., Можегітова О.Ю., Даскал Л.Я., ведуча масових заходів та бібліографічних оглядів, що транслювалися інститутським телебаченням, -Постовіт К.Б., яка сьогодні очолює відділ зарубіжної літератури, вчлнві і толерантні господині кафедр видачі літератури – Комарова Л.П., Чорніта Т.А., Пономаренко Н.А.

Розбудовою бібліотеки протягом десятиліття від середини 70-х до середини 80-х керували Калішевич Владислав Павлович, а за ним Істекова Лідія Олександрівна.

В кінці 70-х почали створюватися спеціалізовані читальні зали з підсобними мобільними фондами, що сприяло поглибленню диференційованого обслуговування користувачів.

У 1979 році відкрито читальний зал для професорсько-викладацького складу (ПВС) з пріоритетним обслуговуванням науковців, який з перших днів очолила Сігіта Альфонсівна Шпанюк. Тут почали створюватися унікальні добірки публікацій університету, які виставлялися цінні і рідкісні видання, книги з автографами, матеріали на допомогу реалізації усіх прогресивних проєктів інституту. І сьогодні читальний зал для ПВС – це осередок спілкування науковців, інформаційної підтримки науки і освіти університету.

У 1980 році створено було сектор нормативно-технічних документів (НТД). Завідувач Гончарова Алла Павлівна - розпочала формувати фонд державних та міжнародних стандартів, вносити зміни і доповнення до них, складати довідковий апарат, вивчати методику роботи з документами Міжнародної організації цивільної авіації ІСАО, які стали надходити до НТБ з 1982 року. Згодом естафета перейшла до її учениці Арбакової Ніни Леонідівни. Сьогодні фонд НТД нараховує понад 70 тис. примірників, де майже 40 тис. стандартів, понад 3 тис. документів ІСАО; є електронний покажчик стандартів, електронний словник термінів ІСАО на 3,5 тис. слів, довідково-пошуковий апарат, що поєднує традиційні та комп'ютерні носії інформації.

На початку 80-х бібліотеку було включено до загальноінститутської системи технічних засобів навчання і навіть обладнано спеціальний кабінет в її стінах. А з відкриттям у 1988 році докторантури, бібліотека розпочала вдосконалювати систему оперативного і якісного інформаційно-документального забезпечення наукових структур інституту.

Розвиток науково-дослідної роботи в інституті спонукав бібліотеку не лише до ретельного збирання і зберігання матеріалів наукових конференцій, а й до

безпосередньої участі в їх проведенні, зокрема через доповнення наукових заходів тематичними виставками та переглядами літератури.

Традиція залучення до наукової роботи студентів має щасливе продовження, бо, з утворенням у структурі університету інститутів і факультетів гуманітарного спрямування підготовка і проведення наукових студентських конференцій здійснюється не лише за активної участі бібліотеки, але й безпосередньо у її читальних залах.

На межі 80-90-х, із запровадженням в інституті методики моделювання систем авіаційної техніки на ЕОМ, можливості автоматизації виробничих процесів постали і перед бібліотекою. За підтримки проректора Челоканова Івана Павловича почалася розробка проєкту автоматизованої бібліотечної системи. До цієї роботи долучилися досвідчені бібліотечні фахівці: Ланецька Л.З., Джевага Л.Г., Філіндаш Т.С., Ляшенко А.П. та група інженерів кафедри експлуатації авіаційних автоматичних та обчислювальних систем, очолювана Алексєєвим А.Л.

Прогресивні тенденції бібліотеки активно підтримували її працівники. Із тридцяти нових кадрів, які прийшли до бібліотеки протягом 80-х, половина працює і зараз. Сьогодні це керівники структурних підрозділів, головні спеціалісти: Будачова О.А., Арбакова Н.Л., Лазаренко О.М., Коротовських Н.А., Косова С.Ю., Куджоян Н.О., Куцакова С.В., Ткачова І.Л.

З середини 80-х протягом 20-ти років бібліотеку очолювала Потапова Людмила Василівна, яка разом з колегами-однодумцями вивела НТБ КПДА в число лідерів серед бібліотек ВНЗ України і отримала високий звання «Відмінник освіти» та «Заслужений працівник культури України». Саме за її ініціативи почалося запровадження комп'ютерних технологій у бібліотечну практику, створено Об'єднання бібліотек авіаційної галузі України, відкрито читальний зал літератури з українознавства з клубом за інтересами «Джерело», на базі якого спільно з викладачами гуманітарних кафедр університету постійно ведеться насичена культурно-масова та виховна робота.

Керівники та колектив НТБ

Сьогодні колектив НТБ очолює молодий директор Вікторія Юрївна Вахнован. Вона усвідомлює важливість своєї місії і намагається гідно тримати естафету кращих традицій бібліотеки.

Відчуваючи потребу часу, вона визначає стратегію сучасної бібліотеки, яка органічно поєднує електронні, мультимедійні і традиційні джерела інформації. У виконанні накреслених завдань вона керується пріоритетними напрямками розвитку університету, співпрацює з керівниками інститутів та інших структур НАУ і має підтримку проректора з наукової роботи Володимира Петровича Харченка.

Електронні ресурси бібліотеки

Заступник директора з наукової роботи Олена Петрівна Шкурко забезпечує розвиток бібліотечно-бібліографічних процесів відповідно до Політики НАУ у сфері якості, очолює наукові соціологічні дослідження, роботу «Школи якості», є відповідальною з якості у НТБ і виконує почесну місію кандидата у внутрішні аудитори СМЯ університету.

Відповідальність за реалізацію проєкту зі створення електронної бібліотеки університету несе науковець, к.т.н., доцент Олександр Вікторович Іванкевич, який обіймає посаду заступника директора з інформаційного та програмно-технічного забезпечення НТБ.

Підпорядкований йому структурний сегмент впорядковує копіювання електронних документів і баз даних, вдосконалює Web-сайт, допрацьовує модулі автоматизованої системи бібліотеки, створює власні програмні продукти, серед яких «Віртуальна бібліографічна довідка для викладачів і студентів НАУ», розробляє нову пошукову систему, дбає про комфортні умови для роботи користувачів, в тому числі і за допомогою Wi-Fi технологій, надає читачам доступ до баз даних НТБ і світових інформаційних ресурсів, проводячи для цього спільні з інформаційними консорціумами семінари для науковців НАУ, готує бібліотечних працівників до роботи з новітніми технологіями.

Зал електронних каталогів

Електронна бібліотека вже зараз включає електронний каталог видань НТБ, словник термінів ІКАО, бібліографічну базу даних з авіації, базу даних «Наукові праці співробітників НАУ», повнотекстові бази даних «Сучасні видання» та «Цінні і рідкісні видання», нову пошукову систему з можливістю замовлення як у локальній мережі, так і через Інтернет, оновлений Web-сайт зі спеціальною сторінкою для викладачів з переліком нових видань для навчального процесу, «Форум» для зворотного зв'язку з користувачами.

Сьогодні НТБ НАУ розміщує майже 2,5 млн. книжкових, періодичних і електронних видань на площі 6,5 тисяч кв. метрів, а у 10-ти читальних залах і на 6 абонементних шороку обслуговує до 700 тисяч відвідувачів і видає їм біля 2-х млн. документів.

Комп'ютерний клас

До послуг читачів також – 2 повнофункціональні комп'ютерні класи з підключенням до Інтернет у головному бібліотечному

корпусі та два комп'ютерні зали у відділах НТБ, що у корпусах 4 та 7 НАУ, мультимедійний комплекс для професорсько-викладацького складу, комп'ютеризована рестрація читачів, виконання електронних замовлень і автоматизована видача штрихкодіваних документів, уже згадувані віртуальна бібліографічна довідка та форум для зворотного зв'язку з читачами, електронна картотека книгозабезпеченості навчального процесу.

Чим живе колектив бібліотеки сьогодні? Звичайно, його працівників об'єднують спільні завдання – створення електронної бібліотеки, запровадження кращого досвіду роботи.

Науково-методичний відділ взяв на себе відповідальність за методичне забезпечення реалізації інноваційних проєктів. Завідувач відділу – досвідчений фахівець Опущенська Леся Федорівна активно допомагає керівництву НТБ у справі вдосконалення роботи підрозділів бібліотеки відповідно до міжнародних стандартів якості, у запровадженні наукової організації праці, у розгортанні наукових досліджень, у справі підвищення кваліфікації бібліотечних фахівців тощо. У цій справі вона спирається на однодумців, досвідчених методистів – Бобко С.М. та Вітвіцьку Л.І.

Сучасною тенденцією є залучення бібліотеки до участі у наукових проєктах університету і для цього вона має підготовлених фахівців. На сьогодні з майже 80-и працівників НТБ 60 мають повну вищу освіту, троє молодих керівників середньої ланки – дипломи магістра. Директор бібліотеки Вахнован В.Ю. та заступник з наукової роботи Шкурко О.П. працюють над дисертаціями, як пошукачі Київського національного університету культури і мистецтв, завідувач відділу інформаційно-аналітичної та довідково-бібліографічної роботи Азнакаєва Е.Д., завідувач відділу інформаційного та програмно-технічного забезпечення Аксьонов О.О., вчений секретар НТБ Ситніченко Н.Д. є аспірантами НАУ. Заступник директора з інформаційного та програмно-технічного забезпечення, доцент Іванкевич О.В. навчається у докторантурі університету.

Продовжуючи розмову про те, що вирішальним фактором у будь-якій справі є людина, значимим, що протягом років керівникам бібліотеки вдалося зберегти творчий колектив професіоналів. Це особливо важливо сьогодні, коли питання підготовки бібліотечних спеціалістів не вирішується навіть на державному рівні, а невелика зарплата обмежує залучення представників інших галузей.

Хоча, на щастя, певне число працівників бібліотеки, не маючи фахової підготовки, все ж віддано служать справі обслуговування читачів, створюють електронний каталог, обробляють і зберігають фонди. Серед них: Власова Л.М., Терещенко Л.Г., Лазаренко О.М., Горобей Г.П., Третяк Н.В., Коліничук С.Я., Бенюх І.М., Перевертун Н.І., Арендар Л.В., Голь О.Д., Овчиннікова О.В., а також молоді випускники НАУ Дехтяр Л.О., Саханда Л.В., Остроух О.В., Шумак Ю.В., Чех Л.С. і студентки ІЗДН НАУ Пономаренко І.В., Жилко І.О., Романець О.А., Михайлюк Н.Г.

Ми взагалі маємо підстави пишатися нашими працівниками, їх готовністю розвивати кращі традиції бібліотеки. Так, науку спілкування з професорсько-викладацьким складом від свого наставника Шпанюк С.А. на відмінно засвоїла Куджоян

Н.О. У диференційованому обслуговуванні читачів відділу науково-технічної літератури Арбакової Н.Л. і Чорніти Т.А. вдало допомагають Голуб О.В., Давидова Н.В., Третяк Н.М. Традиції культурно-просвітницької роботи, від Ткачової І.Л. та Постовіт К.Б. сприйняли Лазаренко О.М., Чех Л.С., Пономаренко І.В., Жилко І.О., Македонська С.О., Литвиненко Л.І. Приклад майстринь відділів навчальної літератури - Гридневої Н.В., Комарової Л.П., Коротовських Н.А., Даскал Л.Я., Куцакової С.В., Косової С.Ю., Дрючної В.М. - наслідують Зінченко Т.В., Грищенко С.В., Козак С.Б., Остроух О.В. Керівникам відділів комплектування та наукової обробки документів Тарасенко В.Л. і Можегітової О.Ю. оперативну і творчо допомагають колеги Юзковець Г.Н., Сушина С.А., Будачова О.А., Бенюх І.М., Саханда Л.В., Черпіко І.В., Король Л.В., які вільно володіють комп'ютерними технологіями і на науковій основі створюють та доводять до читачів пошуковий апарат бібліотеки. Забезпечення студентів, викладачів, науковців і керівного складу університету оперативною інформацією, спілкування з користувачами у віртуальному просторі слідом за Семеновою М.Ф. та Азнакаєвою Е.Д. здійснюють Мельниченко С.М., Гончаренко Т.І., Арендар Л.В., Охремчук А.М., Хавара О.А.

Окремо слід сказати про групу працівників, які донедавна не були традиційними для бібліотеки. Мова йде про інженерів та студентів факультету комп'ютерних технологій НАУ, які під орудою заступника директора бібліотеки к.т.н. Іванкевича О.В. створюють умови для інформаційного та програмно-технічного забезпечення усіх бібліотечно-бібліографічних процесів, для побудови Електронної бібліотеки і надання доступу читачам до світових інформаційних ресурсів.

Серед них: програмісти В.О. Станіслав та О.В. Станіслав, студенти НАУ Прудус А.В. та Скомаровський А.О., «швидка допомога студентам» у комп'ютерних класах НТБ Матат С.В. та Послов І.А., вартова біля електронної картотеки книгозабезпеченості Дехтяр Л.О.

І бібліотекарі, які виховані на традиційних засадах професії, і представники нової гілки технічно озброєних фахівців, значимим, що протягом років працюють для читачів, щедро розкривають перед ними духовні скарби бібліотеки, проводять цікаві масові заходи. І мріють...Мріють і про спілкування у віртуальному просторі, і про щасливу можливість у будь-якій галактиці перегорнути сторінки звичайної книжки.

Воскобойнікова Г.М.,
Заступник
директора НТБ
НАУ в 1993-2006 рр.